

บทที่ 4

การซื้อขายที่ดินของชาวยะวา

ชาวยะวาที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยนั้นในระยะแรกก็มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อสร้างฐานะให้ดีขึ้น และสะสมเงินตราเพื่อเดินทางไปประกอบพิธีฮัจยี ณ นครมักกะฮ์ (Macca) ประเทศซาอุดีอาระเบีย (Saudi Arabia) หลังจากนั้นก็เดินทางกลับมาตุภูมิ แต่เมื่อชายฉกรรจ์ชาวยะวาได้สร้างครอบครัวของตนเองในเมืองไทย และคุ้นเคยกับวิถีทางในการดำรงชีวิตในเมืองไทย จุดมุ่งหมายเดิมก็แปรเปลี่ยนมาเป็นการตั้งบ้านเรือนอย่างมั่นคง การอาศัยอยู่กับนายจ้าง หรือจากการเช่าที่อยู่อาศัยมาเป็นการซื้อที่ดินเป็นของตนเอง จากหลักฐานเท่าที่ค้นพบในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับการซื้อขายที่ดินปรากฏว่าชาวยะวาได้ซื้อที่ดินจากคนไทย¹ คนจีน² คนในบังคับอังกฤษ³ หรือคนในบังคับฮอลันดาด้วยกัน⁴

การซื้อขายที่ดินก็เป็นไปตามข้อตกลง (ตามสนธิสัญญาที่ไทยทำกับฮอลันดาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2403 จึงได้ยึดรูปแบบการทำสนธิสัญญาไมตรีและพาณิชย์ที่ไทยทำกับประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2398 สนธิสัญญานี้เป็นที่รู้จักกันดีในนามของสนธิสัญญาเบาริง⁵ สนธิสัญญาที่ไทยทำกับประเทศตะวันตกต่าง ๆ นั้นระบุว่า การซื้อขายที่ดินจะกระทำได้อต่อเมื่อชาวต่างประเทศผู้ซื้อชื้อขายที่ดินนั้นอยู่เมืองไทยครบ 10 ปีแล้ว และที่ดินที่ซื้อนี้จะต้องหันแนวกำแพงพระนครออกไป 200 เส้น ถ้าอยู่ไม่ครบ 10 ปี แต่มีความปรารถนาที่จะได้ครอบครองที่ดินก็จะต้องได้รับอนุมัติจากท่านเสนาบดีเสียก่อนจึงจะซื้อได้ แต่ถ้านอกกำหนด 200 เส้น คนในบังคับต่างประเทศจะซื้อ หรือเช่าที่สวน ที่นาที่อยู่นอกกำแพงพระนครในช่วงระยะเวลาแห่งการพ่ายเรือ 24 ชั่วโมง ก็ย่อมจะเช่าหรือซื้อได้ทุกขณะ แต่ผู้ซื้อจะต้องแจ้งไปยังกงสุลของ

¹ หจช.ร.5 น.18.3 ก/421 คนในบังคับต่างประเทศชื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ พ.ศ. 2442.

² หจช.ร.5 น.18.3 ก/581 คนในบังคับต่างประเทศชื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ พ.ศ. 2446.

³ หจช. ร.5 น.18.3 ก/39 คนในบังคับต่างประเทศชื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ พ.ศ. 2443.

⁴ หจช.ร.5 น.18.3 ก/282 คนในบังคับต่างประเทศชื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ พ.ศ. 2439.

⁵ หนังสือประชุมกฎหมายประจำศก. เล่มเพิ่มเติม, หน้า 8.

ประเทศที่ตนสังกัดอยู่ก่อน เพื่อกงสุลจะได้แจ้งไปยังกระทรวงต่างประเทศ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศก็จะดำเนินการส่ง เรื่องการขอซื้อขายที่ดินไปยังกระทรวงนครบาลให้ดำเนินการไปตามลำดับขั้นตอน

การซื้อขายที่ดินในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ก็ได้กระทำตามขั้นตอนตามสนธิสัญญาที่ทำกับต่างประเทศในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่นเดียวกัน เมื่อชาวตะวันตกแจ้งความจำนงมายังกงสุลฮอลันดาว่า จะซื้อที่ดินบริเวณท้องที่ใด กงสุลฮอลันดาจะต้องทำหนังสือทูลมายังพระเจ้านั่งงยาเธอกรมหลวงเทวะวงษ์วโรปการ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ จากนั้นพระยาพิพัฒน์โกษาราชปลัดทูลฉลอง กรมท่าก็จะส่งสำเนาหนังสือของกงสุลฮอลันดาและหนังสือของกรมท่ามายังพระยาเพชรภู ซึ่งก็จะนำเรื่องราวขึ้นกราบทูลพระเจ้านั่งงยาเธอกรมหลวงนเรศวรฤทธิ์ เสนาบดีกระทรวงนครบาล ท่านเสนาบดีก็จะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานออกไปตรวจสอบที่ดินและวัดปักเขต โดยเจ้าพนักงานจะตรวจสอบดูดังนี้

1. เดิมเป็นที่นาหรือที่อย่างอื่นใด เนื้อที่มีความกว้างยาวเท่าใด ที่ดินติดต่อกับที่ของบุคคลใด
2. ที่ดินเกี่ยวข้องกับเป็นที่หลวงหรือเป็นที่ของรัฐบาล เอาไว้ใช้ทำประโยชน์หรือไม่
3. มีกรณีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินหรือไม่ และปัจจุบันใครเป็นผู้ปกครองที่ดิน
4. ผู้ซื้อและผู้ขายเป็นคนในบังคับใด

เมื่อเจ้าพนักงานตรวจสอบแล้วว่าที่ดินดังกล่าวมิได้เป็นที่หลวงและมิได้เป็นที่พิพาทแต่อย่างใด ตลอดจนได้สอบปากคำของภรรยาของผู้ขายที่ดินแล้วว่าอนุญาตให้สามีขายที่ดินจริง ก็ให้ภรรยาสักหลังและลงลายมือไว้เป็นสำคัญ เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยก็จะออกไปได้ส่วนและโฉนดที่ดินให้กับผู้ซื้อ¹ ฉะนั้นชาวตะวันตกที่ทำการซื้อที่ดินก็ต้องผ่านขั้นตอนดังกล่าวตามระเบียบวิธีของทางราชการ แม้ว่าชาวตะวันตกจะได้เป็นเจ้าของที่ดินอย่างชอบธรรมแล้วแต่ก็จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของทางราชการอย่างเคร่งครัด เจ้าของที่ดินมีสิทธิที่จะปลูกสร้าง

¹ หจช. ร.5 น.18.3 ก/71 คนในบังคับต่างประเทศซื้อขายที่ดิน (25 ก.ค.-6 ส.ค.109).

สิ่งหนึ่งสิ่งใดลงในที่ดินของตนอย่างเต็มที่ แต่จะปลูกสร้างลำเก็นไปจากที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์
 ของตนไม่ได้ ห้ามทิ้งสิ่งโสโครก และต้องระมัดระวังมิให้ควั่นละอองปลิว เข้าไปในบ้านเรือน
 ของผู้อื่นเป็นอันขาด นอกจากนี้กฎหมายยังระบุว่า ถ้าเจ้าของที่ดินคนเดิมเคยเสียค่าที่ดินให้
 หลวงปิละเท่าใด ไม่ว่าจะ เป็นจำนวนมากหรือน้อย ก็ให้เจ้าของที่ดินคนใหม่เสียเงินค่าที่ดิน
 ในอัตราเดียวกัน หากที่ดินที่ซื้อขายกันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ที่จะ
 ใช้ที่ดิน ผู้เป็นเจ้าของที่ดินก็ต้องยินยอมขายคืนให้หลวงในราคาที่เหมาะสมพอควร การซื้อ
 ขายที่ดินที่ถูกต้องสมบูรณ์ ต้องมีการประทับตราสิงห์น้อยอันเป็นตราของกรมพระนครบาล และ
 ประทับตรากงสุลไว้ด้วย ดังนั้นในกรณีที่มีผู้ซื้อที่ดิน เป็นชณะวาก็จะต้องประทับตรากงสุลฮอลันดา
 ไว้เป็นสำคัญในหนังสือสัญญาซื้อขายที่ดินที่ทำไว้ 3 ฉบับ¹

ในเรื่องการซื้อขายที่ดินนี้ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้แจ้งให้ฝ่าย
 กงสุลฮอลันดา ประกาศให้คนยะวาและคนในบังคับฮอลันดาทราบทั่วกันว่าจะต้องปฏิบัติตาม
 กฎหมายไทยทุกประการ สาเหตุที่มีการประกาศในเรื่องนี้ออกมาก็เพราะใน พ.ศ. 2443
 มีการซื้อขายที่ดินของคนในบังคับต่างประเทศทั้งบังคับฮอลันดา บังคับอังกฤษ บังคับฝรั่งเศส
 เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการซื้อที่ดินของเมอร์ซีเออร์ ฮาร์ดวิน (Monsieur
 Hardwin) ผู้ว่าการแทนกงสุลฝรั่งเศส ขอซื้อที่ตำบลบางรัก บริเวณแนวคลองนายยมหรือ
 คลองสาทร ซึ่งเป็นคลองขุดใหม่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ขอซื้อ
 ที่ดิน เพิ่งเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครประมาณ 6 ปีเท่านั้น ยังไม่ครบ 10 ปี ตามที่ได้กำหนด
 ไว้ในสนธิสัญญา² กรมหลวงเทวะวงษ์วโรปการ จึงได้มีหนังสือแจ้งไปยังกงสุลฝรั่งเศสว่า
 ถ้าคนยุโรปและคนในบังคับของกงสุลฝรั่งเศสยอมปฏิบัติตามกฎหมายไทยแล้ว จะยอมอนุญาต
 ให้ซื้อที่ดินได้³ คำตอบของเสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ จึงเป็นการยืนยันตามข้อความ
 ในสนธิสัญญาที่ตกลงกันไว้แต่เดิม จากเหตุการณ์นี้ทำให้เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

¹ หจช. ร.5 น.18.3 ก/36 คนในบังคับต่างประเทศซื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ
 (17 ต.ค. - 17 ม.ค. ร.ศ. 108).

² หจช. ร.5 น.2.14/1 เรื่องคนในบังคับต่างประเทศขอซื้อที่ดิน (17 ธ.ค. ร.ศ. 108).

³ หจช. ร.5 ต. 2.14/1 เรื่องเดียวกัน..

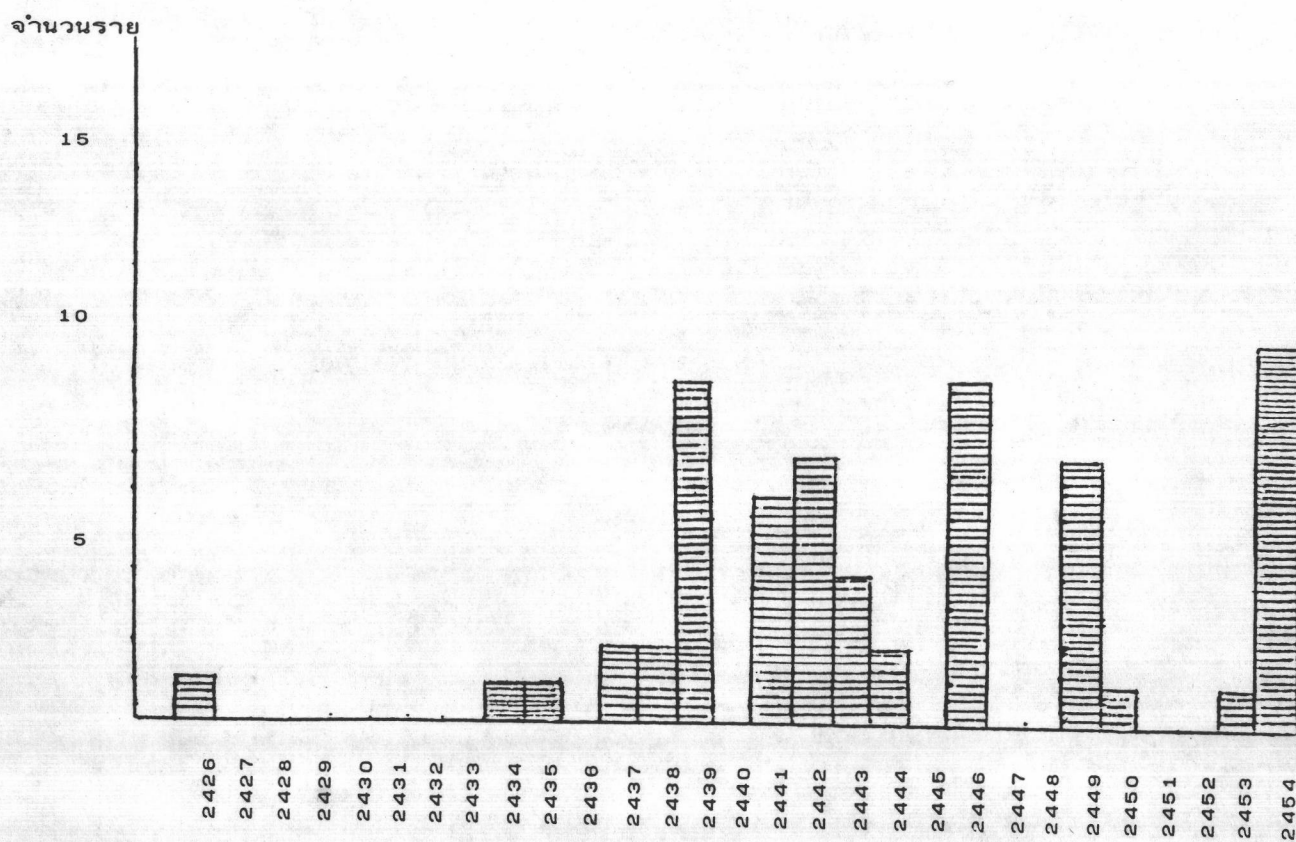
มองเห็นข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานในอดีตที่มีได้แจ้งให้กงสุลทุกประเทศทราบเกี่ยวกับข้อ
 สัญญาวาด้วยผู้ซื้อที่ดินให้ปฏิบัติตามกฎหมายไทย เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศจึงมีหนังสือ
 สือกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสนอให้กรมพระนครบาลตรวจ
 กฎหมายในข้อที่เห็นสมควรจะใช้กับคนในบังคับต่างประเทศ แล้วแจ้งรายละเอียดไปให้กงสุล
 ทุกประเทศทราบเพื่อประกาศให้คนในบังคับประพฤติดำเนินตามกฎหมายไทย พระบาทสมเด็จพระ
 จุลจอมเกล้าทรงเห็นด้วยกับความคิดเห็นดังกล่าว ฉะนั้นในเวลาต่อมาชาวฮาวายและคนในบ
 ังคับต่างประเทศอื่น ๆ จึงต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของฝ่ายไทย โดยต้องระบุนามของ
 ตนเอง นามบิดา มารดา เชื้อชาติ ปีที่เกิด สถานที่เกิด กงสุลที่สังกัด ปีที่เดินทางเข้ามา
 เมืองไทย และจำนวนปีที่อยู่ในเมืองไทย อาชีพ รวมทั้งแนบใบเชอติฟิเกต (Certificate)
 หรือใบสำคัญสำหรับตัวคนในบังคับมาด้วย เมื่อจะขอรับใบได้ส่วนและโฉนดที่ดินจากกระทรวง
 นครบาล

จากหลักฐานเท่าที่ค้นพบ ปรากฏว่าชาวฮาวายได้มีการซื้อที่ดินในปี พ.ศ. 2426
 (ร.ศ.101) โดยนายเสศอาลุย หรือนายซายิตอาลี (Said Ali)¹ ซึ่งเป็นบุคคลคนเดียว
 กับที่กล่าวแล้วในข้างต้น) ซื้อที่ดินจากอำแดงฉิม ที่ตำบลบางคอแหลม² เมื่อนับย้อนหลัง
 ไป 10 ปี ก็แสดงว่านายซายิตอาลี เดินทางมาสู่เมืองไทยประมาณปี พ.ศ.2416 เป็นอย่าง
 ต่ำ และเป็นการเข้ามาภายหลังการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่
 หัว เพียง 6 ปีเท่านั้น

การซื้อขายที่ดินของชาวฮาวาย มีหลักฐานปรากฏนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2426 เป็นลำดับ
 ไปจนถึงปี พ.ศ. 2454 ดังที่ปรากฏในแผนภูมิ

¹ หจช. ร.5 น 18,3 ก/1 คนในบังคับต่างประเทศซื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ ร.ศ. 101.

² ชื่อ เสศอาลุย นั้น ที่ถูกต้องแล้วควรจะเป็นซายิต อาลี (Said Ali) เพราะชาวฮาวาย
 ใช้ชื่อตามภาษาอาหรับ

แผนภูมิที่ 7

การซื้อขายที่ดินของชาวยะวา พ.ศ. 2426 - 2454

แหล่ง

กจช. ร.5 น.18.3 ก คนในบังคับต่างประเทศซื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ

ร.ศ. 101 - ร.ศ. 129

ตารางการซื้อขายที่ดินของชาวยะวา

พ.ศ. 2426 - 2454

ตารางที่ 3

พ.ศ.	ผู้ซื้อ	ผู้ขาย	สถานที่	แหล่งข้อมูล
2434	นายชายิตอาลี	อ่าแดงฉิม	ต.บางคอแหลม	ร.5 น.18.3 ก/1
2435	นายมายาซิน	นายอาหวังเจิม	ต.สามเสน	ร.5 น.18.3/39
2437	ฮัจยีมุฮัมมัดยูซุฟ	พระยาสิทธิราชเดโช	ขอเปลี่ยนที่ ต.ริมถนน สามัญคีตใหม่ กรุงเทพฯ	ร.5 น.18.3/52
2437	ฮัจยีกาเดร์	ฮัจยีอับลลาลฮิด	ต.บางรัก	ร.5 น. 22/15
2438	ฮัจยีกาเดร์	นายสามิตาและนาย ขาว (บุตร)	ต.ทุ่งแสนแสบ	ร.5 น.18.3/209
2438	ฮัจยีกาเดร์	อ่าแดงเป้า	ต.ทุ่งแสนแสบ	ร.5 น.18.3/220
2439	อับลลงมิน	อ่าแดงอีม, นาคุมหุคซิม	ต.บ้านใหม่ บางขวาง	ร.5 น.18.3 ก/275
2439	มิสเตอร์เยมซอก	ฮัจยีมุฮัมมัดยูซุฟ	ริมถนนสาทร ต.บางรัก	ร.5 น.18.3 ก/262
2439	ตวนมายาซิน	ฮัจยีมุฮัมมัดยูซุฟ	ต.หนองจอก	ร.5 น.18.3 ก/256
2439	ฮัจยีกาเดร์	โต๊ะเคน	ต.ทุ่งครุ	ร.5 น.18.3 ก/227
2439	ฮัจยีมุฮัมมัดยูซุฟ (มะหมัดยุสุบ)	ฮัจยีกุลลา ฮูเซ็น (บังคิบอังกฤษ)	แลกเปลี่ยนที่ริมคลอง สีลมฝั่งเหนือกับที่ทุ่ง วัวลำพอง	ร.5 น.18.3 ก/228
2439	ฮัจยีมุฮัมมัดโนร์	ขุนต่างประเทศ	ต.ทุ่งครุ	ร.5 น.18.3 ก/228
2439	ฮัจยีกาเดร์	ฮัจยีมุมา หรือฮัจยี อุมาร์ (Haji Umar)	ต.ทุ่งศรีศะดู	ร.5 น.18.3 ก/228

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พ.ศ.	ผู้ซื้อ	ผู้ขาย	สถานที่	แหล่งข้อมูล
2439	ฮัจยีกาเดร์	อ่าแดงเป้า, ฮัจยี ยุมมา, โต๊ะเคน ขุนต่างประเทศ	ต.ทุ่งแสนแสบ	ร.5 น.18.3 ก/228
2439	ฮัจยีกาเดร์	ควนมายาซิน	ต.ริมคลองเปรง	ร.5 น.18.3 ก/282
2441	ฮัจยีกาเดร์	อ่าแดงขุน	ต.ริมคลองพระโขนง แขวงนครเขื่อนขันธ์	ร.5 น.18.3 ก/249
2441	ฮัจยีกาเดร์	อ่าแดงขุน	ต.ริมคลองพระโขนง แขวงนครเขื่อนขันธ์	ร.5 น.18.3 ก/249
2441	ฮัจยีกาเดร์	ควนมายาซิน	ต.ริมคลองเปรง แขวงนครเขื่อนขันธ์	ร.5 น.18.3 ก/249
2441	ฮัจยีกาเดร์	อ่าแดงฝรั่ง	ต.ริมคลองพระโขนง แขวงนครเขื่อนขันธ์	ร.5 น.18.3 ก/249
2441	นายราเคียัน	นายมาดา	ต.ริมคลองเปรง แขวงนครเขื่อนขันธ์	ร.5 น.18.3 ก/349
2441	นายบุราระเฮม และ อ่าแดงดีมะ	ฮัจยีทุก	ต.ริมคลองเปรง แขวงนครเขื่อนขันธ์	ร.5 น.18.3 ก/349
2441	มุฮัมมัดซอและฮ์ (มะหมัดซาเล)	อ่าแดงจัน	ต.หลังศุลกสถาน	ร.5 น.18.3 ก/349
2442	มุฮัมมัดซาเล็ม	อ่าแดงจัน	วัดม่วงแค ต.บางรัก	ร.5 น.18.3 ก/356
2442	นางฮ่าซา	นายปูเต๊ะ	คลองที่ 3 ทุ่งแสนแสบ	ร.5 น.18.3 ก/349
2442	ฮัจยีมุฮัมมัดซอและฮ์	อ่าแดงหมา	ต.ทุ่งวัวลำพอง บ้านคอกกระบือ	ร.5 น.18.3 ก/343

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ท.ศ.	ผู้ซื้อ	ผู้ขาย	สถานที่	แหล่งข้อมูล
2442	อัยยิอับดุลรามัน	อ่าแดงหมา	ต.ทุ่งบางมด	ร.5 น.18.3 ก/343
2442	นายอาซา	นายปุเต๊ะ (บังคับอังกฤษ)	ต.คลองที่ 3 ทุ่งแสนแสบ	ร.5 น.18.3 ก/343
2442	อัยยิหนู	บริษัทชุดคลองและ คูนาสยาม	ต.คลอง 6	ร.5 น.18.3 ก/343
2442	อัยยิมูฮัมมัดซอและฮ์	อ่าแดงหมา	ต.ทุ่งวัวลำพอง บ้านคอกกระบือ	ร.5 น.18.3 ก/431
2442	นายราศียัน และ อ่าแดงคิมะ	อัยยิกูก	ต.คลองเปรง ลำเตย	ร.5 น.18.3 ก/343
2443	อัยยิกูลา ฮูเซ็น (บังคับอังกฤษ)	อัยยิกาเดร์	ต.คลองเปรง	ร.5 น.18.3 ก/349
2443	อัยยิกาเดร์	จางวางโต	ระหว่าง ต.คลองเปรง และคลองพระยาสิทธิ์- ราชเดโช	ร.5 น.18.3 ก/349
2443	อัยยิมูฮัมมัดซอและฮ์	อัยยิซินี	คลองที่ 3 ต.ทุ่ง แสนแสบ	ร.5 น.18.3 ก/452
2443	อัยยิมูฮัมมัด (บังคับอังกฤษ)	อัยยิกาเดร์	ต.คลองเปรม แขวง นครเขื่อนขันธ์	ร.5 น.18.3 ก/436
2444	อิสูบฮาซิมซงกะเลีย	นายยากับ	ต.บางคอแหลม	ร.5 น.18.3 ก/349
2444	นายอาหมัดมุซา	อัยยิมูฮัมมัดซอและฮ์	ต.ทุ่งวัวลำพอง คลอง สาธิตฝั่งใต้	ร.5 น.18.3 ก/452
2446	อัยยิมูฮัมมัดซอและฮ์	จิน เสงและอ่าแดง ละม้าย	ต.บางโคล่ ริมคลอง ฝั่งใต้	ร.5 น.18.3 ก/581

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พ.ศ.	ผู้ซื้อ	ผู้ขาย	สถานที่	แหล่งข้อมูล
2446	อัยย้อบดุลกาซา	อัยยิมูฮัมมัดซอและฮ์	ต.ทุ่งวัวล่ำพอง	ร.5 น.18.3 ก/581
2446	อัยย้อบดุลกาณี	อัยยิซาร์นี	คลองสาธรรฝั่งใต้	
2446	นายราฮีม		"	
2446	อัยย้อบดุลซุโกร		"	
2446	อัยยิซาร์นี		"	
2446	อัยย้อบดุลซามัด		"	
2446	อัยยิซาฟิอ์		"	
2446	อัยยืออาหมัด		"	
2449	อัยยิมูฮัมมัดซาบี	อ่าแดงผาด	บางขวาง ต.บ้านทวาย	
2449	นายยามิน		"	
2449	นายกาซันโม เมน		"	
2449	อัยยียายญา		"	
2449	นายอาลี		"	
2449	นายกาตา		"	
2449	อัยยิมูฮัมมัดกาซิม		"	
2450	อัยยิมูฮัมมัดซอและฮ์	นายหมัดและอ่าแดงดุ่ม (บังคับอังกฤษ)	ต.ท่าอิฐ ปากเกร็ด นนทบุรี	ร.5 น.18.3 ก/581
2453	อัยยิมูฮัมมัดโนร์	อัยยิกาเตร์ (ยกให้น้องชาย)	ต. บ้านทวาย อ. บางรัก	ร.5 น.18.3/581

(1) หจช. ร.5 น.18.3 ก. คนในบังคับต่างประเทศซื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ ร.ศ.101-129.

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พ.ศ.	ผู้ซื้อ	ผู้ขาย	สถานที่	แหล่งข้อมูล
2454	อับดุลลาเต็บ	อับดุลราห์มัน	ต.บ้านหวาย	ก.ส.6/5934
2454	อับดุลรามัน	อ่าแดงซิบ	อ.บางรัก	
2454	อับดุลยาเล	อ่าแดงนึม	ต.บ้านหวาย อ.บางรัก	ก.ส.6/5935
2454	ฮัจยีอับดุลราห์มาน	ฮัจยีกาเดร์	ต.บ้านหวาย	ก.ส.6/5943
	ฮัจยีมุฮัมมัดโนร์	ฮัจยีกาเดร์	อ.บางรัก	
	ฮัจยีอิสมาแอล	ฮัจยีกาเดร์		
2454	ฮัจยีอิสมาแอล	นายนุ้ย, อ่าแดงกลีบ	ต.จักรวรรดิ อ.สามเพ็ง	ก.ส.6/6092
2454	ฮัจยีมุฮัมมัดโนร์	อ่าแดงแมะ	ต.สาธร อ.บางรัก	ก.ส.6/6099
2454	นายหวังอับดุลลาห์ (บุตรฮัจยี เอลิฮัส)	ฮัจยีเอลิฮัส (ยกที่ดิน ให้นายหวังอับดุลลาห์)	ต.วัดลาว อ.บางขวาง	ก.ส.6/6650
2454	นายกาตาและ อ่าแดงแมะ	ฮัจยีมุฮัมมัดซอและย์	ต.สาธร อ.บางรัก ริมมัสยิดยะวา	ก.ส.6/6682

(1) หจช.ก.ส.6/5934 - ก.ส.6/6682, ข้าหลวงออกโฉนด กระทรวงเกษตรราธิการ, ร.ศ.129.

จากตารางการซื้อขายที่ดินจะเห็นได้ว่ามีชาวยะวาระจำนวน 43 ราย (ไม่นับราย
ชื่อที่ซ้ำกัน ยกเว้นฮัจยี ซอและย์ นับทุกคน เพราะชื่อภรรยาไม่ตรงกัน) ที่สามารถซื้อที่ดิน
ได้จากจำนวนชาวยะวาระ 371 คนที่ปรากฏในการสำรวจสำมะโนครัวสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าฯ พ.ศ. 2453 คิดเป็นร้อยละ 11.59 ที่สามารถซื้อที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ได้ ชาว
ยะวาระซื้อที่ดินกระจายอยู่ทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่บางคอแหลม บางโคล่ คอกกระบือ
บางรัก ทุ่งวีรล่ำพอง บางขวาง บ้านใหม่ บ้านทวายคลองกรวย บางมด สามเสน หนองจอก
ทุ่งแสนแสบ ทุ่งศิษะคุ คลองเปรง คลองพระโขนง คลอง 3 คลอง 6 คลอง 8 (ในเขตจ้ง
หวัดปทุมธานี) และท่าอิฐ (ในเขตจังหวัดนนทบุรี)¹ แม้ว่าที่ดินที่ซื้อดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่เป็น
ที่นา และมีที่สวนปนอยู่บ้าง ดังเช่นที่ตำบลบ้านใหม่ของนายอับดุล อามิน (Abdul Amin)
ซึ่งซื้อจากอ่าแดงอ้อม ในปี พ.ศ. 2439 เป็นที่สวนผลไม้² หรือที่ดินฮัจยีมุฮัมมัดยูซุฟ (Moham-
mad Yusuf) แลกเปลี่ยนที่ดินกับฮัจยีกุลลา ฮูเซ็น (Gula Huzen) บริเวณที่ดินริมคลองสีลม
ฝั่งเหนือกับที่ทุ่งวีรล่ำพองก็เป็นสวนผัก³ แต่ปรากฏว่าชาวยะวาระมิได้ประกอบอาชีพทำนาหรือ
ทำสวนผักในที่ดินแปลงที่ซื้อ ส่วนใหญ่แล้วการซื้อที่ดินใช้เป็นที่ปลูกบ้านที่พำนักอาศัย ชาวยะวาระ
ได้เดินทางอาชีพทำนา ทำสวน ถนัดแต่ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ชีบรถ ตกแต่งสวนเป็นส่วนใหญ่
อาชีพที่ปรากฏในเอกสารทางราชการว่าทำสวนนั้นแท้ที่จริงเป็นการตกแต่งสวนดอกไม้อื่น เป็น
อาชีพที่ชาวยะวาระถนัดมากกว่า ส่วนอาชีพทำนานั้น เท่าที่พบหลักฐานมีเพียงฮัจยีมุฮัมมัดโนร์เท่า
นั้นที่ประกอบอาชีพทำนาเลี้ยงชีวิตในตำบลบ้านทวาย กรุงเทพฯ⁴

¹ ร.5 น.18.3 ก/1 คนในบังคับต่างประเทศซื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ ร.ศ.101.

² ร.5 น.18.3 ก/275 คนในบังคับต่างประเทศซื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ (ร.ศ.114).

³ ร.5 น.18.3 ก/228 คนในบังคับต่างประเทศซื้อขายที่ดินตำบลต่าง ๆ (ร.ศ.114).

⁴ กส.6/5943 เรื่องฮัจยีอับดุลราห์มาน ฮัจยีมุฮัมมัดโนร์ ฮัจยีอิสมาแอล คนในบังคับฮอลันดา
ขอรับโฉนดสำหรับที่ดินตำบลบ้านทวาย อ่าเภอบางรัก แขวงกรุงเทพฯ (11 ม.ค. -
ร.ศ. 129).

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในจำนวน 4๓ ราย ของชาวยะวาที่ซื้อที่ดินนี้ ฮัจยีกาเดร์ (Haji Garder) ซื้อที่ดินอยู่หลายแห่งด้วยกัน คือ

1. พ.ศ. 2437 พลหลักฐานว่าฮัจยีกาเดร์ดั่งบ้านเรือนที่ตรอกบ้านคู๋ ต.บางรัก¹
(ไม่พบหลักฐานปีที่ซื้อที่ดินดั่งบ้านเรือน)
2. พ.ศ. 2438 ซื้อที่ดินตำบลทุ่งแสนแสบจากนายสามิดา (Samida) และนายขาว²
3. พ.ศ. 2438 ซื้อที่ดินทุ่งแสนแสบจากอำแดงป้า³
4. พ.ศ. 2439 ซื้อที่ดินตำบลทุ่งครุ จากโต๊ะเคน⁴
5. พ.ศ. 2439 ซื้อที่ดินตำบลทุ่งคีตะคู๋ จากฮัจยีอุมาร์ (Haji Umar)⁵
6. พ.ศ. 2439 ซื้อที่ดินทุ่งแสนแสบจากฮัจยีอุมาร์ โต๊ะเคน ขุนต่างประเทศ
อำแดงเป้า⁶
7. พ.ศ. 2439 ซื้อที่ดินริมคลองเปรง แขวงนครเขื่อนขันธ์จาก ดวนมายาชิน⁷
8. พ.ศ. 2441 ซื้อที่ดิน ริมคลองพระโขนง แขวงนครเขื่อนขันธ์ จากอำแดงขุน⁸
9. พ.ศ. 2441 ซื้อที่ดิน ริมคลองเปรงแขวงนครเขื่อนขันธ์ จาก ดวนมายาชิน⁹
10. พ.ศ. 2441 ซื้อที่ดิน ริมคลองพระโขนง แขวงนครเขื่อนขันธ์จากอำแดงฝรั่ง¹⁰

¹ หจช. ร.5 น.22/15 เรื่องเพลิงไหม้ (1 ก.พ.112 - 31 ม.ค.113).

² หจช. ร.5 น.22/15 เรื่องเพลิงไหม้ (1 ก.พ. 112 - 31 ม.ค. 113).

³ หจช. ร.5 น.18.3 ก/209 ที่ดินคนในบังคับ ร.ศ. 113.

⁴ หจช. ร.5 น.18.3 ก/220 ที่ดินคนในบังคับ พ.ศ. 113.

⁵ หจช. ร.5 น.18,3 ก/227 ที่ดินคนในบังคับ ร.ศ.113.

⁶ หจช. ร.5 น.18,3 ก/228 ที่ดินคนในบังคับ(ร.ศ. 224).

⁷ หจช. ร.5 น.18.3 ก/282 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 114).

⁸ หจช. ร.5 น.18.3 ก/249 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 116).

⁹ หจช. เรื่องเดียวกัน.

¹⁰ หจช. เรื่องเดียวกัน.

11. พ.ศ. 2443 ซื้อที่ดินระหว่าง ต.คลองเปรงกับคลองพระยาสิทธิ์ราชโคธ
จากจางวางโต¹

จากหลักฐานการซื้อ ที่ดินดังกล่าวจะเห็นได้ว่าฮัจยีกาเดร์ เป็นชาวยะวาที่มีฐานะ
ร่ำรวย คงจะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากที่นาที่มีผู้อื่นทำแทน ด้วยมีหลักฐานว่าฮัจยีกาเดร์นั้น
พำนักอยู่ที่ตรอกบ้านอู๋ อ.บางรัก กรุงเทพมหานคร² ฉะนั้นบริเวณที่ดินแถบคลองเปรง คลอง
พระโขง หุ้งแสนแสน หุ้งครุ หุ้งศิษะคู อันเป็นแหล่งพื้นที่ทางเกษตรกรรมนับตั้งแต่สมัยรัตน
โกสินทร์ ก็เป็นแหล่งทำรายได้ให้กับฮัจยีกาเดร์เป็นอันมาก ในปี พ.ศ. 2443 ฮัจยีกาเดร์
ได้ขายที่ดินบริเวณคลองเปรงไป 2 ครั้ง ครั้งแรกขายให้ฮัจยีกูลา ฮูเซ็น (Haji Gula
Husen)³ ครั้งที่ 2 ขายให้ฮัจยีมุฮัมมัด (Haji Mohammad)⁴ ผู้ซื้อที่ดินทั้งคู่เป็นมุสลิมใน
บังคับอังกฤษ⁵ สาเหตุแห่งการขายที่ดินทั้ง 2 แปลงนี้มีได้ระบุไว้ แต่ถ้าดูจากฐานะของฮัจยี
กาเดร์แล้ว ก็ไม่น่าจะเป็นด้วยสาเหตุทางเศรษฐกิจ อาจเป็นการขายให้ผู้ซื้อในลักษณะของ
การหากำไร

เมื่อพิจารณาตามหลักฐานเท่าที่ค้นพบ เกี่ยวกับการซื้อที่ดินของชาวยะวาที่ปรากฏขึ้น
ในปี พ.ศ. 2426-2449 นั้น จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ชาวยุทธชาวไทยยังคิด
อยู่กับสังคมในระบบไพร่ กว่าที่ชาวไทยจะหลุดพ้นจากระบบไพร่อย่างสมบูรณ์ก็เป็นในปี พ.ศ.
2449 ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ประกาศพระราชบัญญัติลักษณะ
การเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2449) ส่งผลให้ชาวยุทธชาวไทยมีอิสระในการประกอบ
อาชีพ สามารถจับจองที่ดินเปิดขยายพื้นที่ทางการเกษตรกรรมออกไปอย่างกว้างขวาง การที่
ชาวยะวาและคนในบังคับต่างชาติไม่ได้ติดอยู่ในระบบไพร่ของไทย จึงทำให้การซื้อขายที่ดินของ

¹ หจช. ร.5 น.18.3 ก/349 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 118).

² หจช. ร.5 น.22/15 เรื่องเพลิงไหม้ (ร.ศ. 112).

³ หจช. ร.5 น.18.3 ก/349 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 113).

⁴ หจช. ร.5 น.18.3 ก/436 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 113).

⁵ หจช. ร.5 น.18.3 ก/436 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 118).

คนยะวะและคนในบังคับต่างชาติสามารถที่จะกระทำได้ตามหลักเกณฑ์ที่สนธิสัญญาระบุไว้เกี่ยวกับคนในบังคับว่ามีสิทธิที่จะซื้อที่ดินได้หากอยู่ในเมืองไทยครบ 10 ปีแล้ว การกำหนดอายุเวลาของการอยู่ในเมืองไทยเป็นสาเหตุให้ชาวยะวะรุ่นแรก ๆ เท่านั้นที่มีโอกาสจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิในที่ดิน

การซื้อขายที่ดินของชาวยะวะ เป็นไปตามความพอใจของแต่ละบุคคลว่าจะซื้อที่บริเวณใด การซื้อที่ดินจึงกระจายไปตามที่ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครหลวงดังกล่าวแล้วในข้างต้น แต่เมื่อพิจารณาที่ดินดังกล่าวก็จะพบว่าล้วนเป็นแหล่งของการเกษตรกรรมทั้งสิ้น อาทิเช่น บริเวณ ด.ทุ่งแสนแสบ ด.ทุ่งกรู ด.ทุ่งศิษะคู ด.คลองเปรง เป็นต้น ด.คลองพระโขนงแขวงนครเขื่อนขันธ์ก็เป็นแหล่งเกษตรกรรมนับตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อพระองค์โปรดเกล้าฯ ให้มีการจ้างคนงานจีนขุดคลอง ใน พ.ศ. 2352 - 2367¹ จึงทำให้แหล่งนี้เป็นแหล่งการเกษตรอีกแหล่งหนึ่งของประเทศที่ชาวยะวะเข้าไปจับจองเป็นกรรมสิทธิเรื่อยมานับตั้งแต่ พ.ศ. 2435 - 2443

บริเวณที่นอกเหนือไปจากแหล่งเกษตรกรรมดังกล่าวนี้ มีชาวยะวะ คือนายชายิด อาลี ได้ไปขอซื้อที่ดินบริเวณ ด.บางคอแหลม จากอำแดงฉิมมาเป็นกรรมสิทธิ์ในปี พ.ศ. 2426 หลักฐานเกี่ยวกับการซื้อขายที่ ด.บางคอแหลมเกี่ยวกับชาวยะวะมิได้ปรากฏอีกเลย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2444 จึงได้มีนายอิสฺบฮาซิมซงกะเลีย หรือที่ถูกต้องคือ นายยูซุฟ ฮาซิมซงกะเลีย ซื้อที่ดินบริเวณตำบลบางคอแหลม ของนายยะกับ (Jacob)² ซึ่งเป็นชาวยะวะ

การซื้อที่ดินได้มาสู่บริเวณ ด.ริมถนนสามัคคี (ถนนสาทร) ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากถนนสีลมเท่าใดนัก ดังปรากฏในการแลกเปลี่ยนที่ดินของฮัจยีมุฮัมมัดยูซุฟ กับที่ของพระยาสิทธิราชเดโช ในปี พ.ศ. 2437

¹ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4) เล่ม 1, หน้า 75 - 76.

² ร.5 น.18.3 ก/349 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 119).

หลังจากนั้นมาจนถึงปี พ.ศ. 2437 ฮัจยีมุฮัมมัดยูซุฟ ได้แบ่งขายที่ดินริมถนน
 สาธรให้กับชาวยุโรปไป ¹ ปี พ.ศ. 2439 ฮัจยีมุฮัมมัดยูซุฟ ได้แลกเปลี่ยนที่ริมคลอง
 สีสมฝั่งเหนือกับที่ทุ่งวัวลำพองของฮัจยีกุลลา ฮูเซ็น ซึ่งเป็นมุสลิมในบังคับอังกฤษ การแลกเปลี่ยน
 ที่ดังกล่าวนี้มีผลให้ชาวยะวาเริ่มมีที่ดินในบริเวณทุ่งวัวลำพอง เรื่องราวเกี่ยวกับ
 ชาวยะวาในการซื้อที่ดินอาณาบริเวณท้องทุ่งดังกล่าวนี้ เป็นกรรมสิทธิ์ได้ปรากฏขึ้นอีกครั้ง
 หนึ่งใน พ.ศ. 2442 โดยฮัจยีมุฮัมมัดซอและฮ์ ได้ซื้อที่ดินจากอำแดงหมา ² ต่อมาในปี
 พ.ศ. 2444 นายอาหมัดมุซา (Ahmad Musa) ชาวยะวาได้มาขอซื้อที่ดินบางส่วนบริเวณ
 ทุ่งวัวลำพอง แนวริมคลองสาธรฝั่งใต้ จากฮัจยีซอและฮ์ ³ ผู้ซึ่งในเวลาต่อมาจะมีบทบาท
 ในการสร้างมัสยิดยะวาขึ้นมาในอาณาบริเวณซอยโรงน้ำแข็ง อ.ยานนาวา กรุงเทพฯ อัน
 เป็นผลให้ในเวลาต่อมาบริเวณนี้ได้กลายเป็นหมู่บ้านยะวา ซึ่งมีชาวยะวาอยู่กันมากที่สุด ในปี
 พ.ศ. 2446 ฮัจยีมุฮัมมัดซอและฮ์ ก็ได้แบ่งขายที่ดิน จำนวน 8 แปลงให้กับชาวยะวาต่อไป
 นี้คือ ⁴

1. ฮัจยีฮับดุลกาซา (Haji Abdul Gaza)
2. ฮัจยีฮับดุลกาณี (Haji Abdul Kani)
3. นายราฮิม (นายอิบราฮิม) (Abraham)
4. ฮัจยีฮับดุลซุโกร (Haji Abdul Zucor)
5. ฮัจยีซาร์นี (Haji Sarni)
6. ฮัจยีฮับดุลซามัด (Haji Abdul Samad)
7. ฮัจยีซาฟิอี (Haji Safie)
8. ฮัจยีอาหมัด (Haji Ahmad)

¹ ร.5 น.18.3 ก/262 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 114).

² ร.5 น.18.3 ก/343 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 117).

³ ร.5 น.18.3 ก/452 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 119).

⁴ ร.5 น.18.3 ก/581 ที่ดินคนในบังคับ (ร.ศ. 121).

การแบ่งขายที่ดินครั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้เพื่อนฝูงชาวยะวามาอยู่ในอาณาบริเวณดังกล่าวด้วยกัน ฉะนั้น บริเวณหมู่บ้านยะวาจึงมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอีก 8 ครอบครัวในปี พ.ศ. 2446 อีก 3 ปีต่อมาคือในปี พ.ศ. 2449 ได้มีชาวยะวาอีก 7 คน ซื้อที่ดินของอำเภอแดงผาดบริเวณบ้านทวาย ชาวยะวาเหล่านี้ได้แก่¹

1. ฮัจยีมุฮัมมัดซาบี (Haji Mohammad Sabi) ซื้อที่ดิน 1 ไร่ 8 วา
2. นายยามิน (Jamin) ซื้อที่ดิน 1 ไร่ 1 งาน 85 ตารางวา
3. นายกาซัน โมเมน (Gason Momen) ซื้อที่ดิน 1 งาน 95 ตารางวา
4. ฮัจยียะห์ยา (Haji Yahya) ซื้อที่ดิน 3 งาน 66 ตารางวา
5. นายอาลี (Ali) ซื้อที่ดิน 1 ไร่ 15 วา
6. นายกาตาร์ (Katar) ซื้อที่ดิน 2 งาน 50 ตารางวา
7. ฮัจยีมุฮัมมัดกาเซ็ม (Haji Mohammad Kasem) ซื้อที่ดิน 2 งาน 38 ตารางวา

ต่อมาในต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2454

ฮัจยีกาเดร์ บินฮัจยีสะมันกะจี ได้แบ่งที่ดินของคนที่สาธกรในหมู่บ้านยะวา ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมด 6 ไร่ 1 งาน 58 วา ออกเป็น 6 แปลง และยกที่ดินให้กับญาติพี่น้อง³ คือฮัจยีอับดุลเราะห์มาน (Haji Abdul Rahman) พี่ชายได้รับที่ดิน 1 ไร่ 20 วา ฮัจยีอิสมาแอล (Haji Ismael) ฮัจยีมุฮัมมัดโนร์ (Haji Mahammad Nor) ซึ่งเป็นน้องชายทั้งคู่ได้รับที่ดิน 1 ไร่ 28 วา และ 3 งาน 72 ตารางวา ตามลำดับ ส่วนอำเภอแดงยะ และอำเภอแดงเมาะ นั้นต่างก็ได้รับที่ดินคนละ 2 งาน 4 วา หลังจากที่ยกที่ดินให้ญาติพี่น้องแล้ว ฮัจยีกาเดร์ยังคงมีที่ดินส่วนของคนในหมู่บ้านยะวาอีก 2 งาน 16 วา สำหรับตั้งบ้านเรือนของตน⁴

¹ หจช.กส. 6/5933 (กระทรวงเกษตร-ข้าหลวงออกโฉนด) ฮัจยีมะฮัมมัดซาบี กับพวก 6 คน ในบังคับขอลันดาขอรับใบอนุญาตและโฉนดตำบลบ้านทวาย อ.บางรัก แขวงกรุงเทพฯ (ร.ศ. 124)

² หจช.กส. 6/5943 เรื่องฮัจยีอับดุลเราะห์มาน, ฮัจยีมุฮัมมัดโนร์, ฮัจยีอิสมาแอล คนในบังคับขอลันดา รับโฉนดสำหรับที่ดินตำบลบ้านทวาย อ.บางรัก กรุงเทพฯ ร.ศ. 129-130.

³ หจช.กส. 6/5943 เรื่องเดียวกัน.

ชายะวะวาที่ซื้อที่ดินในช่วงระยะเวลาดังกล่าวข้างต้นนี้ ปรากฏว่าเป็นผู้อยู่ในเมืองไทยเกินกว่า 10 ปีทั้งสิ้น อาทิเช่น ฮัจยีมุฮัมมัดโนร์ ได้จากเมืองสุรabaya ในยะวะมาประกอบอาชีพทำนาอยู่ในเมืองไทย เป็นเวลา 40 ปี ฮัจยีอับลุราห์มัน ซึ่งเกิดที่สุรabaya เช่นกัน ก็ได้ประกอบอาชีพเป็นครูสอนภาษาอาหรับเลี้ยงชีพอยู่ในเมืองไทยเป็นเวลา 45 ปี ส่วนฮัจยีอิสมาแอล จากสุรabayามาประกอบอาชีพเป็นคนยามเลี้ยงชีพเป็นเวลา 47 ปี จึงมีเงินพอที่จะซื้อที่ดิน เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองได้¹

การซื้อที่ดินของคนในบังคับต่างประเทศที่มีเพิ่มขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้พระองค์ท่านโปรดเกล้าฯ ให้มีการร่างกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ในที่ดินของชนต่างด้าวในกรุงสยาม² เพิ่มเติมจากราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 ที่ออกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ระบุว่า บรรดาคนต่างด้าวที่อยู่ได้อำนาจศาลไทย และเสียภาษีอากรที่ดินเช่นเดียวกับคนไทย ย่อมจะมีสิทธิในการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือเช่าที่ดินหรือรับจ่านองที่ดินในกรุงสยามได้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ลบล้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินของชนต่างด้าวที่มีอยู่เดิม โดยชอบด้วยกฎหมาย ก่อนวันประกาศพระราชบัญญัตินี้³ ฉะนั้นจากราชบัญญัติฉบับดังกล่าว มีผลให้ชายะวะวาที่ปรารถนาจะตั้งหลักฐานในเมืองไทยหรือปรารถนาจะซื้อที่ดินย่อมต้องโอนมาเป็นคนในบังคับไทย และยอมเสียภาษีอากรที่ดินเช่นเดียวกับคนไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในการซื้อ เช่า หรือรับจ่านองที่ดิน พระราชบัญญัติฉบับนี้สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ต้องการให้คนในบังคับต่างประเศมาเป็นคนในบังคับไทย โดยมีเรื่องของกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์เป็นการตอนแทน

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติที่ดินสำหรับชนต่างด้าวฉบับนี้ ไม่มีผลต่อชายะวะวาที่ทั้งหมด ในกรุงเทพมหานคร เพราะชายะวะวาที่ส่วนหนึ่งในช่วงรัชสมัยนี้ยังไม่คิดที่จะตั้งรกรากอยู่ในกรุงเทพมหานครอย่างถาวร ยังคงคิดที่จะเดินทางกลับสู่ยะวะวาที่เมื่อมีเงินทองเพียงพอ ชายะวะวาที่ส่วนใหญ่ที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร จึงยังคงเข้าบ้านพักอาศัย หรืออาศัยบ้านเจ้านาย เป็นต้น แม้พวกที่เดินทางเข้ามาสู่เมืองไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า

เจ้าอยู่หัวก็ยังคงมีลักษณะแบบนี้เช่นกัน¹ สำหรับชาวยะวาที่ได้มีการซื้อที่ดิน เป็นกรรมสิทธิ์ ก่อนที่พระราชบัญญัติฉบับนี้จะประกาศใช้ พระราชบัญญัติที่ดินดังกล่าวมิได้ล้มล้างกรรมสิทธิ์ใน ที่ดินที่ตนครอบครองอยู่ก่อนแล้ว จึงไม่มีปัญหาในเรื่องที่ดินแต่อย่างใด การซื้อที่ดิน หรือเช่า ที่ดินจึง เป็นปัญหาสำหรับชาวยะวาที่คิดจะตั้งรกรากอยู่ใน เมืองไทย ฉะนั้นผู้ที่คิดจะอยู่เมืองไทย อย่างถาวร จึงได้มีการขอแปลงสัญชาติเป็นไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังเช่น ในกรณีของ เอ็ม เอ กาชิม ชาวยะวา รับราชการในแผนกประปา ตำแหน่งหัวหน้า แผนกงานรังวัด กระทรวงมหาดไทย จนได้รับตำแหน่งรองอำมาตย์ตรี และมีบุตรภรรยาอยู่ที่ ตำบลบ้านทวาย ยานนาวา กรุงเทพมหานคร ได้ขอแปลงสัญชาติเป็นไทย² นอกจากนี้ก็ยัง มีนายอามัด บินฮัจยีเอ็ดซัน ชาวยะวา ได้ขอแปลงสัญชาติเป็นไทยในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยเช่นกัน³ ทั้งนี้ก็เพื่อผลแห่งการที่จะมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินสร้างหลัก ฐานในเมืองไทยอย่างถาวรนั่นเอง

¹ สัมภาษณ์ นายอาลี บินมุฮัมมัดโนร์, อายุ 80 ปี บ้านเลขที่ 89/2 ซอยสนามคลี ถนนวิทย์, กรุงเทพมหานคร, 5 ธันวาคม 2527.

² หจช.ร.7 ต.4.5/1, คนในบังคับต่างประเทศขอแปลงสัญชาติเป็นไทย, (2 สิงหาคม 2469 - 27 สิงหาคม 2473).

³ หจช.ร.7 ต.4.5/1, เรื่องเดียวกัน.